

fitxa
FITXA

Títol original: Buenas noches, Ouma
Producció: Javier Bardem
Direcció/guió: Fernando León de A.
Gènere: Documental
Any d'estrena: 2007

mira més enllà...

MIRA MÉS ENLLÀ...
la realitat del sud a través del cinema

Invisibles

INVISIBLES

L'actor Javier Bardem reuneix en *Invisibles* a cinc directors consagrats, Isabel Coixet, Fernando León d'Aranoa, Wim Wenders, Mariano Barroso i Javier Corcuera per mostrar els *conflictes oblidats*, en què participa *Metges sense Fronteres (MSF)*.

Invisibles, produïda per Bardem, està formada per cinc documentals en què les víctimes de cinc crisis internacionals es converteixen en narradors. En concret, mostra dues epidèmies mudes, les malalties del Chagas i del somni; i tres conflictes armats, els nens soldat d'Uganda, la violència sexual contra civils al Congo i els pagesos desplaçats de Colòmbia.

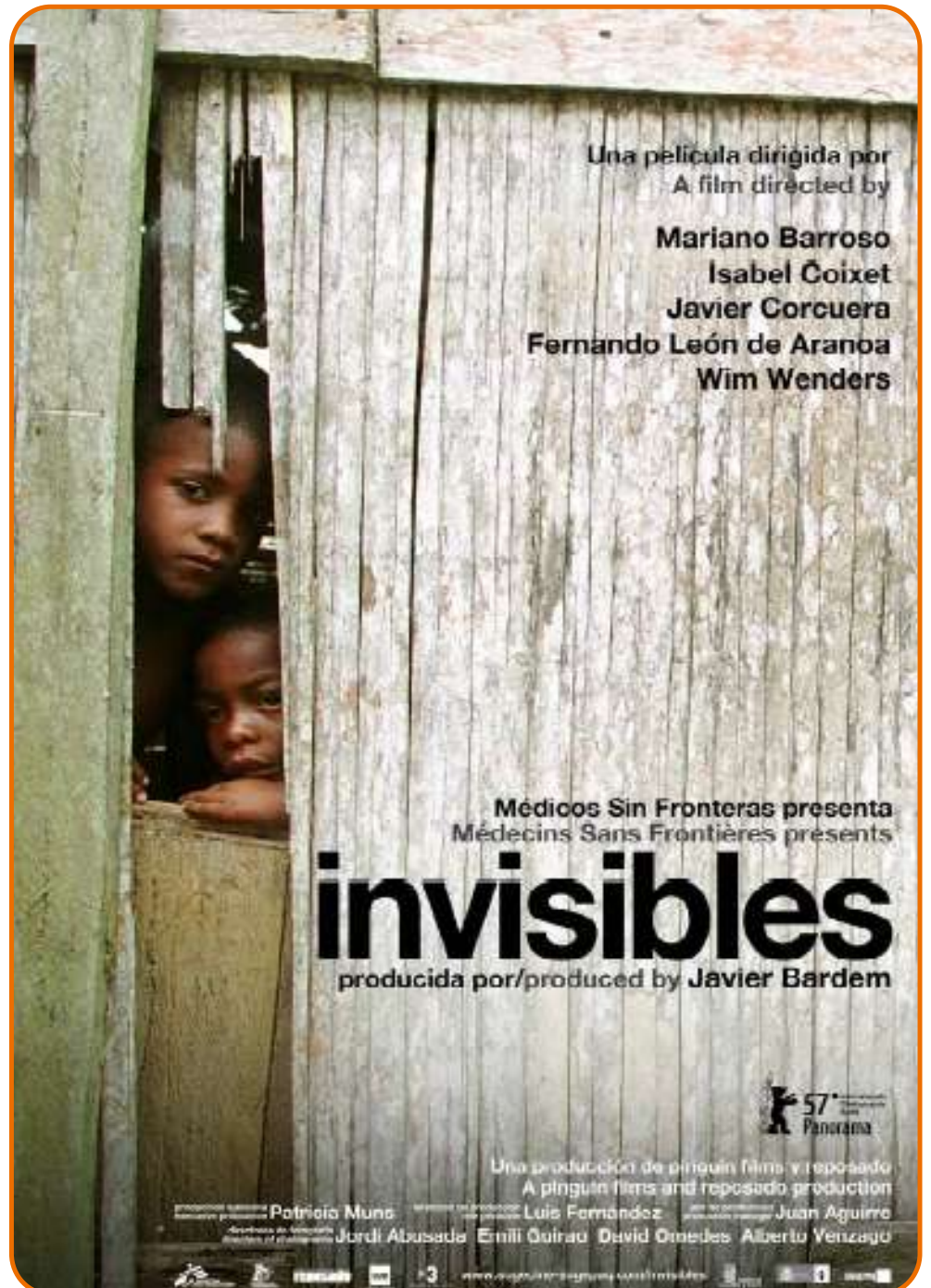
La idea de rodar la pel·lícula va sorgir d'un viatge que Bardem va fer a un dels campaments de Metges sense Fronteres a Etiòpia per tal de conèixer millor el seu treball de cara a fer un paper cinematogràfic. El projecte *va néixer com un somni personal*, va assegurar Bardem, però ara és una realitat de tots.

Direcció i guió: *Fernando León de Aranoa*
Direcció de fotografia: *Jordi Abusada*
So: *Daniel Ramírez de Zayas, Polo Aledo*
Muntatge: *Yago Muñiz, Patricia López*

amb el suport de:

AJUNTAMENT DE SANT BOI DE LLOBREGAT

Bona nit, Ouma

BONA NIT, OUMA

Bona Nit, Ouma de León de Aranoa compta en la "guerra contra els nens" del nord d'Uganda que han de dormir baixa vigilància perquè els rebels no els raptin i així evitar convertir-se, sota amenaça de mort, en nens soldats.

El director de *Los lunes al sol* va destacar del rodatge amb els nens, que va durar tres setmanes al nord d'Uganda, la seva *maduresa per tot el que han viscut i la forma d'expressar poètica i bella*. De la mateixa manera, les víctimes lamentaven que, malgrat 150.000 morts, *ningú parlés d'això*, va afegir.

Fernando León de Aranoa i Javier Bardem van treballar anteriorment junts en l'èxit *Los lunes al sol* (2002). En aquest cas, León de Aranoa escriu el guió i dirigeix una història que es desenvolupa a aquesta zona fronterera del nord d'Uganda especialment castigada pels crims i la violència.

Bona Nit, Ouma ha portat a Fernando León de Aranoa fins al nord d'Uganda. Un país que porta 20 anys en guerra. Ha recollit els testimonis més representatius dels milers de nens que recorren cada nit diversos quilòmetres per trobar llocs de refugi i així protegir-se dels segrestos duts a terme majoritàriament pels soldats del Lord's Resistance Army (LRA), un moviment rebel i guerriller ultrafanàtic de l'ètnia *Acholi* dirigida per Joseph Kony, autoproclamat enviat de Déu. D'aquesta manera, sota coaccions i amenaces de mort, els nois es veuen obligats a combatre al seu costat.

És el drama dels nens soldats, aquests petits protagonistes de la història que se'ls coneix com *night commuters*.

Per les nits, milers de nens fugen cap a les ciutats... A la nit, en els barracons de *L'Arca de Noé* els donen aixopluc i protecció; Lalogui els acull un centre de reinserció. Val més això que res, mentre arriba la pau anhelada...

Tots comparteixen el mateix desig: fugir dels militars que els segresten per convertir-los en nens soldats, fugir del conflicte i de l'esclavitud.

La contribució dels nens soldat a les guerres sense fi

Hannah Muthoni Macharia (Màster Internacional en Estudis de Pau i Desenvolupament de la Universitat Jaume I de Castelló).
Dijous, 8 de setembre de 2005, per "Revista Pueblos"

L'increment del nombre de conflictes al món i, especialment, a l'Àfrica Sudsahariana, ha contribuït a la deconstrucció de la noció tradicional de que els nens són només víctimes de les guerres i la violència. A causa del seu aspecte innocent i la seva edat, són considerats pacífics i inofensius; tanmateix, els nens s'han convertit en les persones més trastornades per la seva participació en conflictes armats. Així, en comptes de ser els protegits, els nens s'han erigit en protectors d'estats-nació, famílies i recursos i també en perpetradors de violència.

Aquesta situació és pitjor en regions on la guerra és un procés continu, com el Sudan, Uganda, Libèria, Sierra Leone, Somàlia i la República Democràtica del Congo. Les situacions d'aquests països han creat guerres interminables, arran de la participació de nens en les mateixes. El propòsit d'aquest article és analitzar la contribució dels nens soldat a les situacions que han desembocat en guerres sense fi.

Per què van els nens a la guerra?

El nombre de nens combatents en conflictes actius a L'Àfrica ha seguit creixent des que els primers nens soldat fossin treballadors a Uganda el 1989. Tant els Estats com els grups insurgents han exercit el reclutament de menors d'edat per lluitar en les seves guerres. En aquestes guerres i processos de reclutament, el gènere i l'edat no compten. De fet, les investigacions han demostrat que nens i nenes de fins i tot set anys d'edat al Sudan i a Uganda han estat reclutats a la força i emesos a convertir-se en combatents. Aquesta unió de nens i activitats militars no és només un signe d'agressió, sinó també una violació dels drets humans i infantils. Tanmateix, els nens continuen sent reclutats en activitats militars per servir de cuiners, portadors, esclaus sexuals, guardaespalles, missatgers, espies i soldats en qualsevol dels bàndols en conflicte.

El reclutament de nens per servir en missions de petita o gran envergadura durant la guerra mostra fins a quin punt aquests s'han convertit en una preferència. I mentre la guerra progressa, els nens prenen les armes, bé voluntàriament o bé per la força. Entre les raons per les quals creix la preferència pels nens a l'hora de crear soldats (la paraula *kadogos*, que significa "petits" en Kiswahili, s'utilitza comunament a l'Àfrica per referir-se als nens soldat) trobem que són barats, inqüestionablement obedients, expandibles (és a dir, en morir poden ser substituïts per uns altres) i resulta fàcil ensenyar-los a matar sense por.

Per altra banda, les raons que converteixen als nens en soldats formen un ventall ampli i posseeixen un caire social, econòmic, polític, tècnic i tecnològic. Per exemple, la necessitat de reposar soldats en àrees caracteritzades per guerres perllongades com a Sudan, Uganda, Angola i Somàlia va anticipar l'augment de nens reclutes en ambdós bàndols.

Els nens també es fan soldats per sobreviure. Això és comú quan els seus pares i parents han mort durant la guerra; és llavors quan els nens s'uneixen a l'exèrcit a la recerca d'un refugi. En aquest sentit, l'exèrcit funciona com una família substitutiva.

Un altre factor que porta els nens cap a activitats militars és el deteriorament de les condicions econòmiques i socials, ja habituals en la major part d'Àfrica i que s'aguditzen encara més en temps de guerra. Per exemple, l'aplicació de la política de terra cremada al sud del Sudan va impulsar els nens a ingressar en l'exèrcit per assegurar-se menjar i protecció. Convé esmentar, a més, que també hi ha nens que participen en guerres per protegir les seves famílies. Això succeeix en casos de caiguda de l'Estat, com a Somàlia. Aquí, s'uneixen a l'exèrcit sota la responsabilitat d'exercir de protectors del grup familiar.

Els efectes de la guerra sobre el sector de l'educació també han jugat un paper fonamental en la marxa dels nens cap a la línia de foc. Quan les escoles tanquen, els nens no tenen accés a l'educació. Com a conseqüència, es converteixen en objectiu dels grups rebels, a la vegada que són generadors de violència "disponibles" per si sorgeix una oportunitat d'aquest tipus en les zones en conflicte.

A més d'aquesta negació del dret a l'educació, els nens es fan part d'una societat en la qual es desenvolupa una guerra fonamentada en la lluita contínua. Per tant, la possibilitat de que els nens acabin en el camp de batalla augmenta conforme la guerra s'exacerba. Cal subratllar que, a part del fet de pertànyer a una societat on la violència ha persistit durant molt de temps, com al Sudan, el nord d'Uganda, Somàlia i Angola, també la inseguretat ordena els nens a fer-se soldats. En una societat on el sentit de la seguretat i la tranquil·litat és fràgil, els nens es converteixen en soldats per la seva pròpia protecció enmig de la violència i del caos. Davant una inseguretat que s'expandeix se senten més assegurats amb armes a les seves mans.

continua...

Nens soldat i guerres sense fi

Des del començament dels estudis de pau en la dècada dels setanta la preocupació d'aquests ha radicat a desenvolupar una "cultura de la pau". Malgrat la persistència de la cultura violenta, s'han fet progressos en el finançament de societats pacífiques a través de la investigació, l'educació pacífica i campanyes d'alto el foc. A l'Àfrica Sudsahariana, la cultura de la violència continua i pot explicar-se de diverses maneres. Una d'elles té relació amb el reclutament de nens soldat perquè, en produir-se mentre són encara joves i en induir-los a la violència, afecta al desenvolupament moral d'aquests. D'aquesta manera, no només lluiten per defensar allò que ells consideren "correcte", sinó també com una manera de socialització dins del bàndol al qual pertanyen.

Aquests aspectes morals inculcats als nens en la guerra afecten també a la seva futura interpretació del món. La raó resideix en que els valors morals desenvolupats en els nens soldat giren al voltant de la violència, la brutalitat, la força i l'agressió. A Sierra Leone, quan els nens soldat no participen en el combat actiu, inverteixen el seu temps veient Samurai, Columbine o d'altres pel·lícules violentes. Per a aquests nens, en realitat, la vida no és més que un agregat de respostes violentes. Això fa possible el desenvolupament d'un cicle de violència i, a la fi, perllonga les guerres.

Una altra característica comuna a les guerres són les causes i efectes de les mateixes. El més normal és que les guerres responguin a una lluita pel poder. En aquesta lluita, l'acollida de nens funciona com un poderós factor de motivació per continuar perseguint aquest poder. D'altra banda, l'argument de que la pertinença a l'exèrcit és motiu de prestigi encara propicia més la intrínseca voluntat de lluitar. Això s'ha fet més explícit al segle XX a causa de la disponibilitat d'armament de tot tipus i disseny.

Aquest avenç de la tecnologia militar dóna oportunitats als nens soldat a l'Àfrica. Armes petites, barates i lleugeres estan a disposició de nens de totes les edats. A més, el comerç internacional d'armes ha facilitat a les comunitats pobres de l'Àfrica Sudsahariana l'accés a armes mortals que han exercit un paper central en la transformació de conflictes locals en matances sanguinàries, com ha passat a Uganda del nord i la República Democràtica del Congo. La disponibilitat, així mateix, d'armes aptes per a nens i el seu flux constant han induït extraordinàriament als nens a la participació en les guerres.

Com ja s'ha dit, la participació dels nens en la guerra implica la mobilització activa i, de vegades, a la força. I una vegada han estat mobilitzats, els nens són entrenats per a la guerra sota qualsevol mètode, inclòs l'ús de drogues com a Libèria o Sierra Leone. Aquest nou compromís crea una promissió a la guerra en el futur, perquè els nens que han estat desposseïts de la seva educació i entrenats per matar contribueixen a una futura militarització, anomia i violència. Aquesta circumstància no només ha suposat una amenaça al fràgil a l'alto el foc a Angola, sinó que també ha bloquejat la reconciliació i la pau.

VOLS - Voluntariat Solidari
Pl. d'Artós, 4
08017 Barcelona
Tel. 932.038.808
Fax 932.054.971
sensibilitzacio@ongvols.org
www.ongvols.org

Fitxa preparada per Ferran Bolós

